Sveinn Eyþórsson

TÓNFRÆÐI

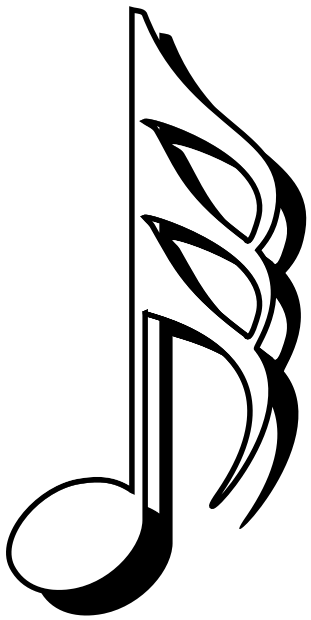

3. stig

www.classicalguitarschool.net

© 1991 Sveinn Eyþórsson

www.classicalguitarschool.net

Nafn:_______________________________

Heimili:_____________________________

Sími:__________

Efnisyfirlit

	Bls
Tóntegundir	3
Tónstigar	5
Þríhljómar	7
Laus formerki	8
Heiti áttunda	10
Tónbil	12
Takttegundir	15
Bjálkar	20
Ítölsk orð	23
Nótnaskrift	27

1. Tóntegundir

Dúrar	Mollar
Ab - Eb - Bb - F C - G - D - A - E	c - g - d - a - e

FCGDAEH reglan

Til að finna út hve mörg formerki eru í tóntegund þá er hægt að nota regluna FCGDAEH. Talið er í stafaröðinni frá C í dúr og A í moll. Ef talið er til hægri fáum við krossa tóntegundir en bé tóntegundir ef talið er til vinstri. T.d. ef ætlunin er að finna út A-dúr þá er talið frá C, G 1#, D 2#, A 3#. Reglan gefur líka upp formerkja röðina, 1. kross er á F 2. kross er á C o.s.frv. Röð béanna eru hinsvegar í öfugri röð, 1. bé er á H 2. bé á E o.s.frv.

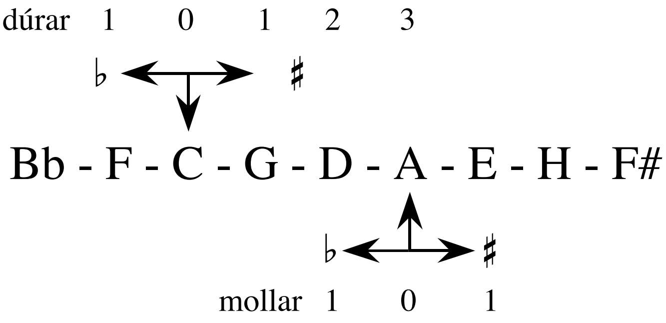

1. Skrifið formerkin inn í töfluna

Tónteganda tafla

G-dúr / e-moll	D-dúr	A-dúr	E-dúr
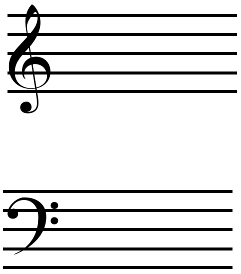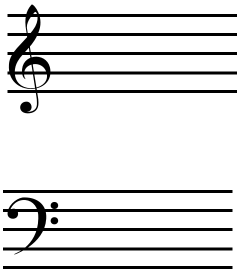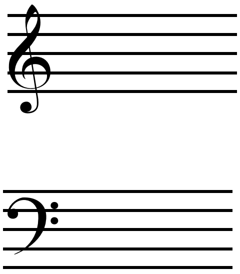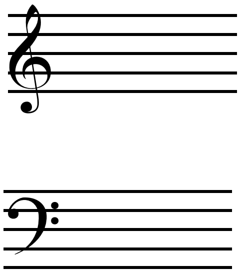			
1 kross F	2 krossar F,C	3 krossar F,C,G	4 krossar F,C,G,D
F-dúr / d-moll	Bé-dúr / g-moll	Eb-dúr / c-moll	Ab-dúr
	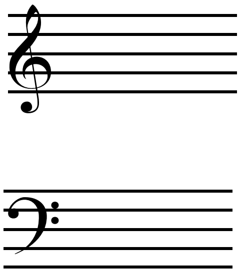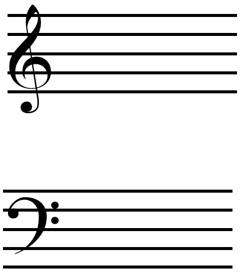	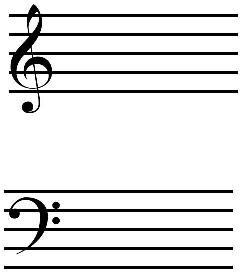	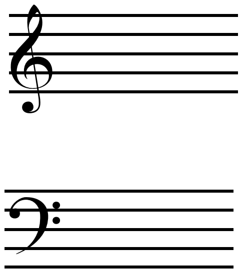
1 bé H	2 bé H,E	3 bé H,E,A	4 bé H,E,A,D

3. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með krossa: ______________________

4. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með bé: ______________________

5. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með 3 bé: ______________________

6. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með 3 krossa: ______________________

7. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með 1 kross: ______________________

8. Skrifaðu heitin á þeim tóntegundum sem eru með 2 bé: ______________________

9. Skrifaðu heiti formerkjanna í Bb-dúr: ______________________

10. Skrifaðu heiti formerkjanna í E-dúr: ______________________

11. Skrifaðu heiti formerkjanna í c-moll: ______________________

12. Skrifaðu heiti formerkjanna í Eb-dúr: ______________________

13. Skrifaðu heiti formerkjanna í Ab-dúr: ______________________

14. Skrifaðu heiti formerkjanna í g-moll: ______________________

15. Skrifaðu heiti formerkjanna í e-moll: ______________________

2 Tónstigar

Skrifið E dúr tónstiga uppávið og niðurávið með lausum formerkjum

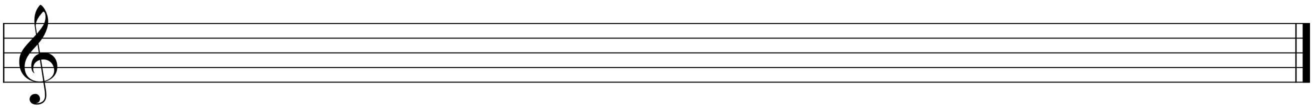

2 Skrifið Bb dúr tónstiga uppávið og niðurávið með föstum formerkjum

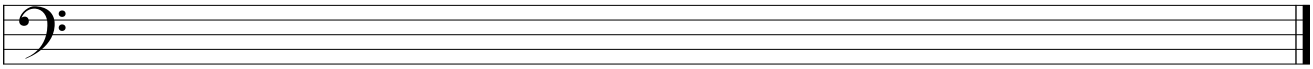

3 Skrifið Ab dúr tónstiga uppávið og niðurávið með lausum formerkjum

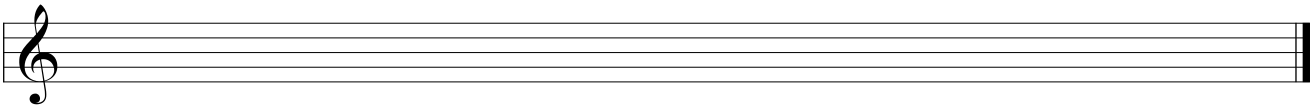

4 Skrifið Eb dúr tónstiga uppávið og niðurávið með föstum formerkjum

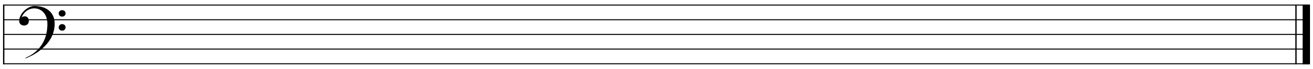

5 Skrifið hljómhæfan g moll tónstiga uppávið og niðurávið með lausum formerkjum

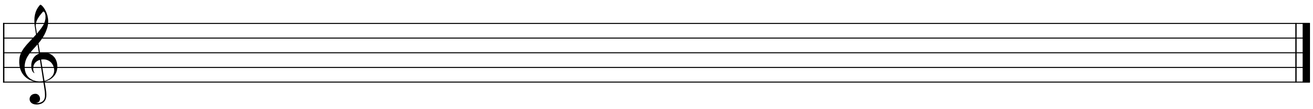

6 Skrifið hljómhæfan c moll tónstiga uppávið og niðurávið með föstum formerkjum

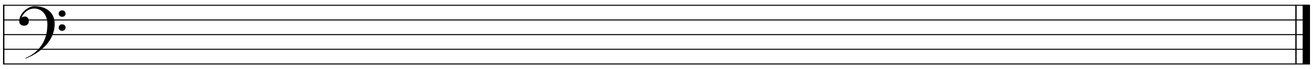

7 Skrifið laghæfan g moll tónstiga uppávið og niðurávið með lausum formerkjum

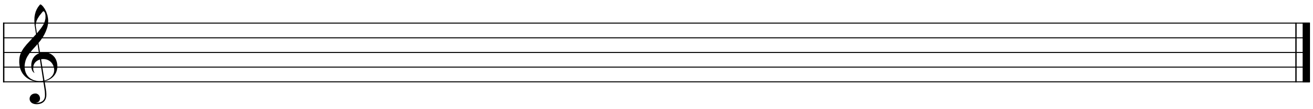

8 Skrifið laghæfan c moll tónstiga uppávið og niðurávið með föstum formerkjum

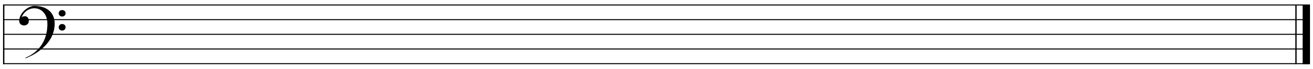

9 Skrifið dúr tónstiga sem hefur þessi formerki

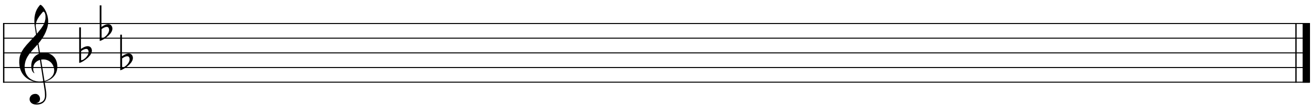

0 Skrifið dúr tónstiga sem hefur þessi formerki

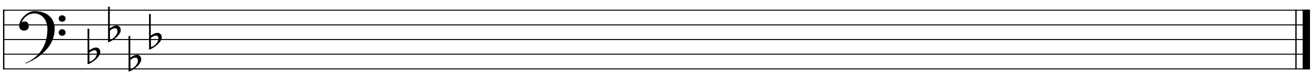

Skrifið hljómhæfan moll tónstiga sem hefur þessi formerki

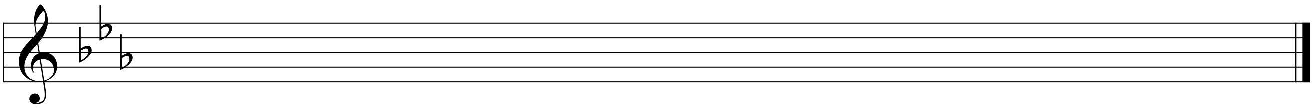

2 Skrifið laghæfan moll tónstiga sem hefur þessi formerki

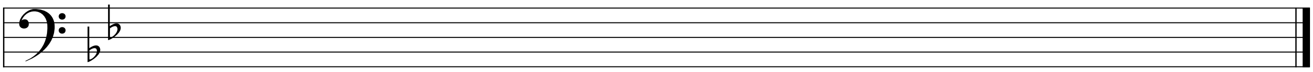

3 Skrifið laghæfan moll tónstiga sem hefur þessi formerki

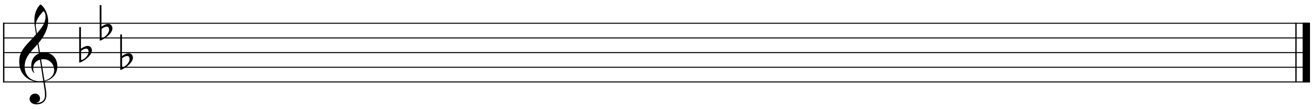

4 Skrifið hljómhæfan moll tónstiga sem hefur þessi formerki

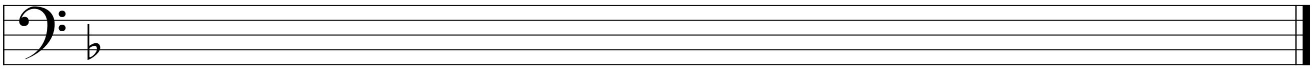

5 Setjið laus formerki í þennan tónstiga svo hann verði í dúr

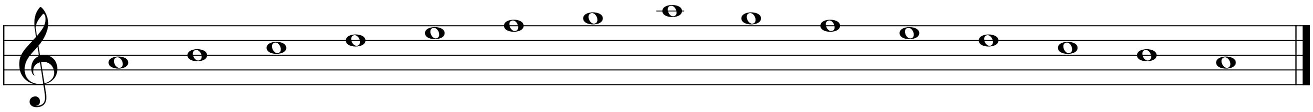

6 Setjið laus formerki svo þetta verði laghæfur moll tónstigi

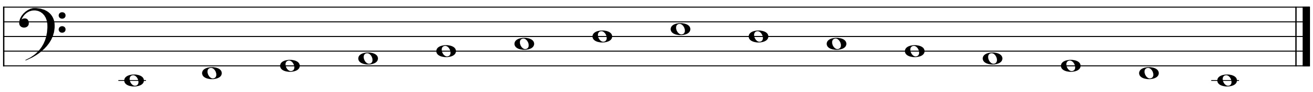

3 Þríhljómar

Skrifið þessa þríhljóma með föstum formerkjum

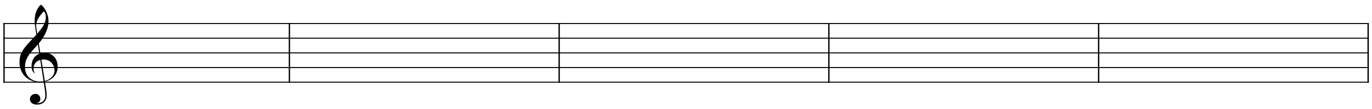

A dúr d moll E dúr c moll g moll

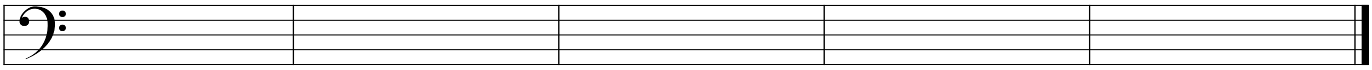

Ab dúr Eb dúr Bb dúr F dúr C dúr

2 Skrifið þessa þríhljóma með lausum formerkjum

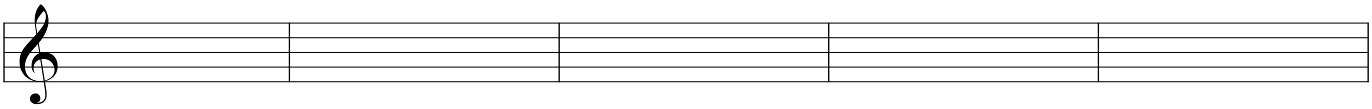

e moll D dúr d moll g moll c moll

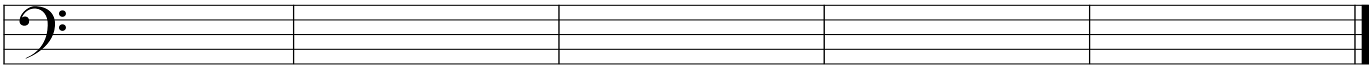

Ab dúr A dúr E dúr Bb dúr d moll

3 Greinið þessa þríhljóma

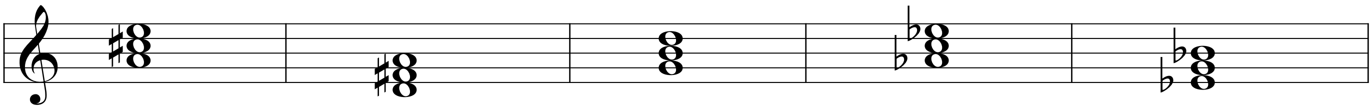

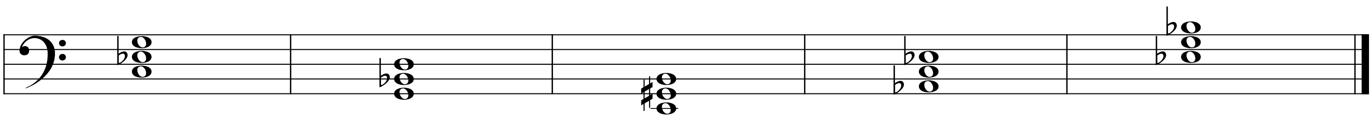

4 Laus formerki

Skrifið laus formerki inn í þessi dæmi í samræmi við þá tóntegund sem gefin er upp

1. g-moll

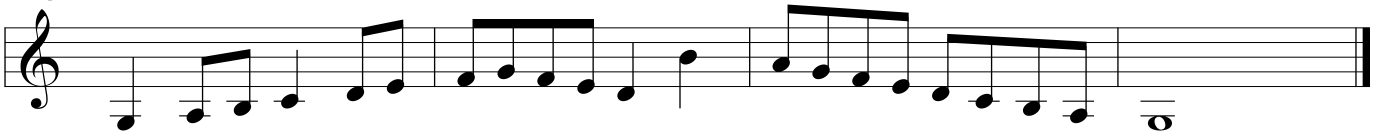

2. E-dúr

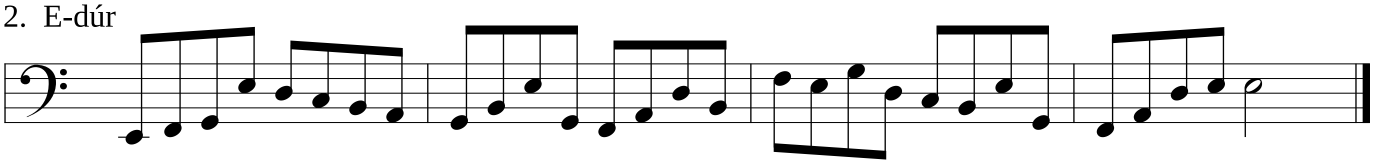

3. c-moll

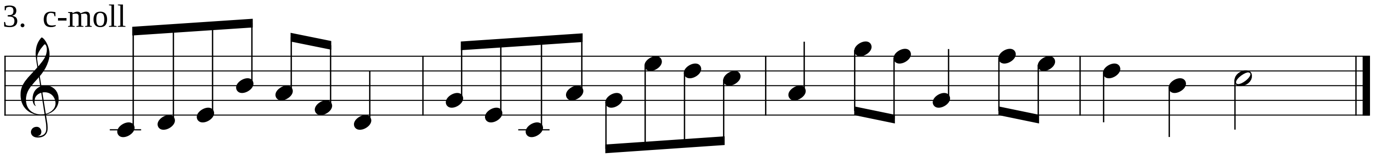

4. Bb-dúr

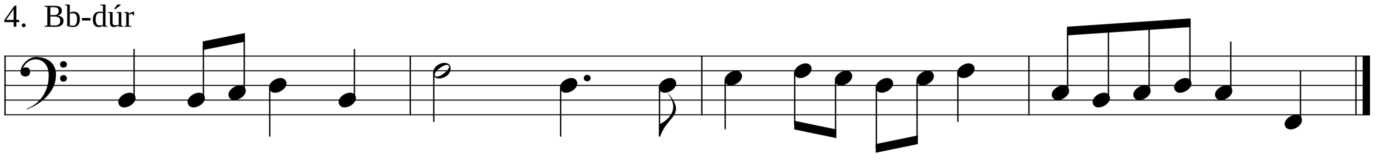

5. Ab-dúr

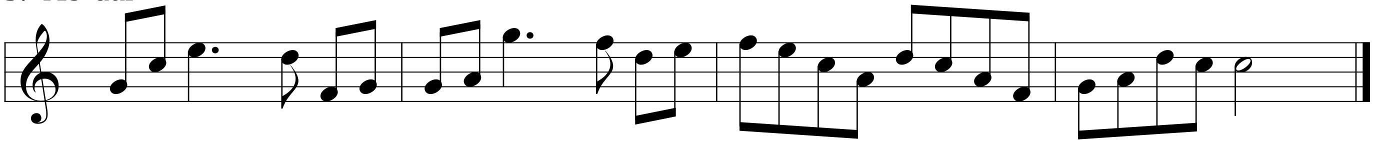

6. Eb-dúr

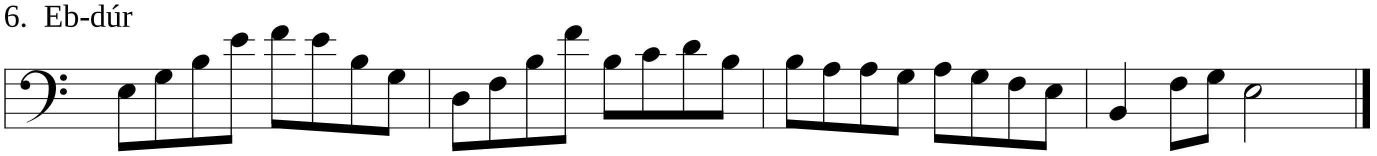

7. e-moll

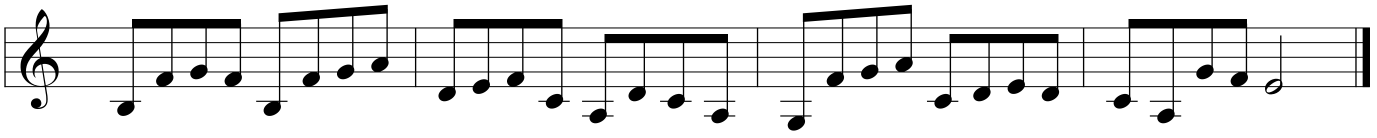

8. A-dúr

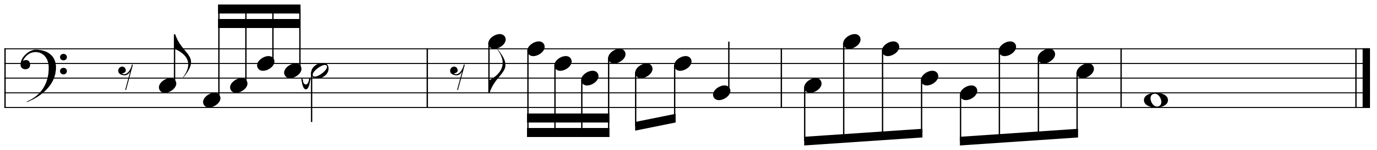

Skrifið rétta tóntegund við hvert dæmi

9. __________

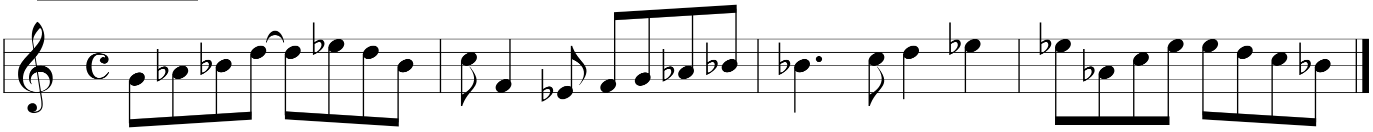

10. __________

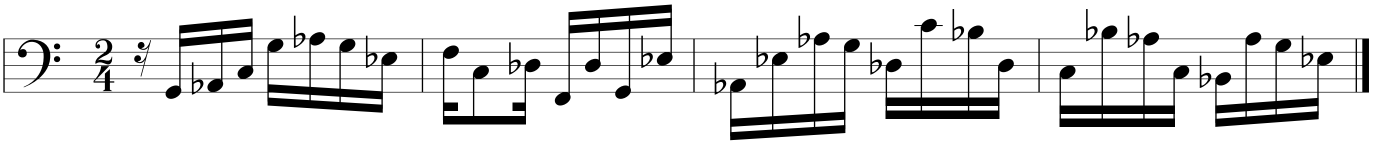

11. __________

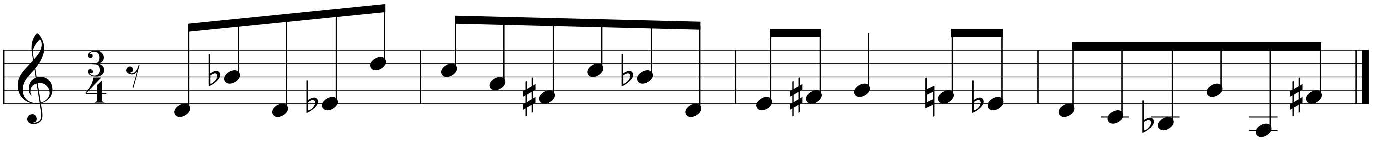

12. __________

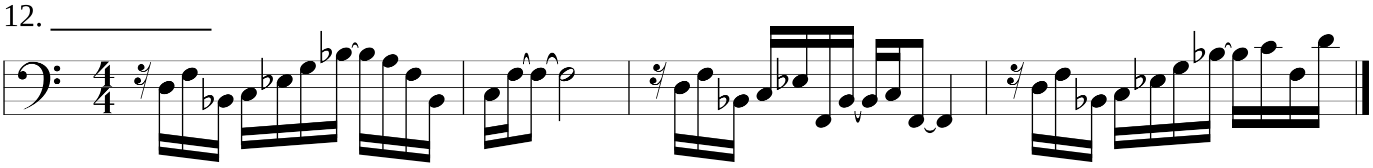

13. __________

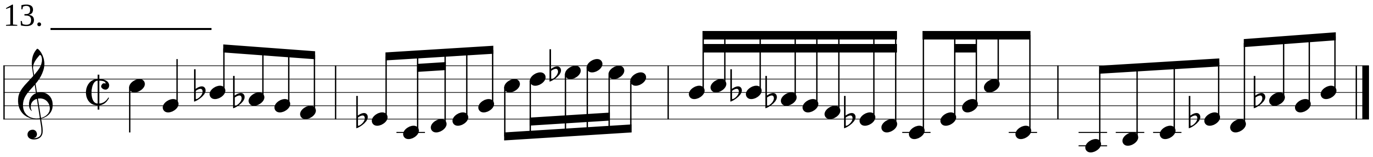

14. __________

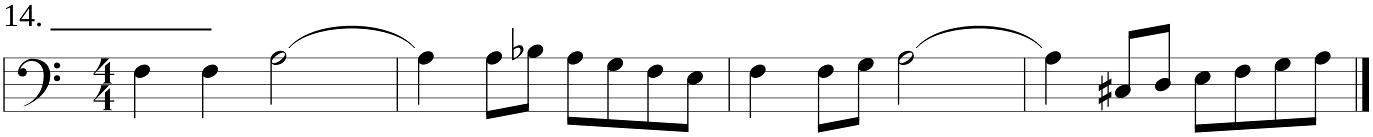

15. __________

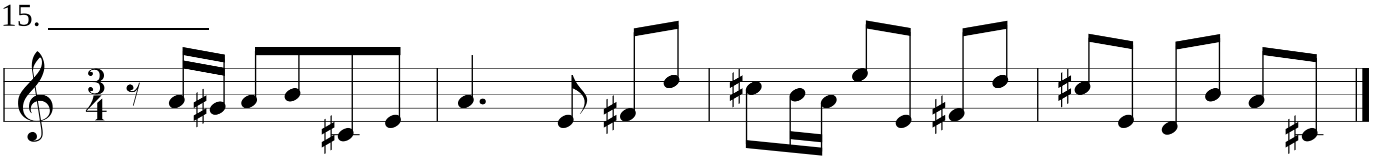

16. __________

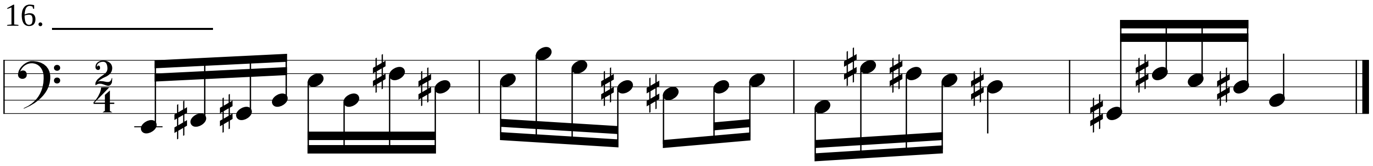

5   Áttundaheitin

Til þess að gera greinamun á mismunandi áttundahæð nótna hafa áttundirnar fengið ákveðin tákn sem við getum notað til þess að ákvarða áttundina   Hver áttund byrjar á C og endar á H og næsta áttund byrjar svo þar fyrir ofan eða neðan   Áttundin fyrir ofan 4 áttund nefnist 5 áttund   Áttundin fyrir neðan   áttund nefnist   áttund

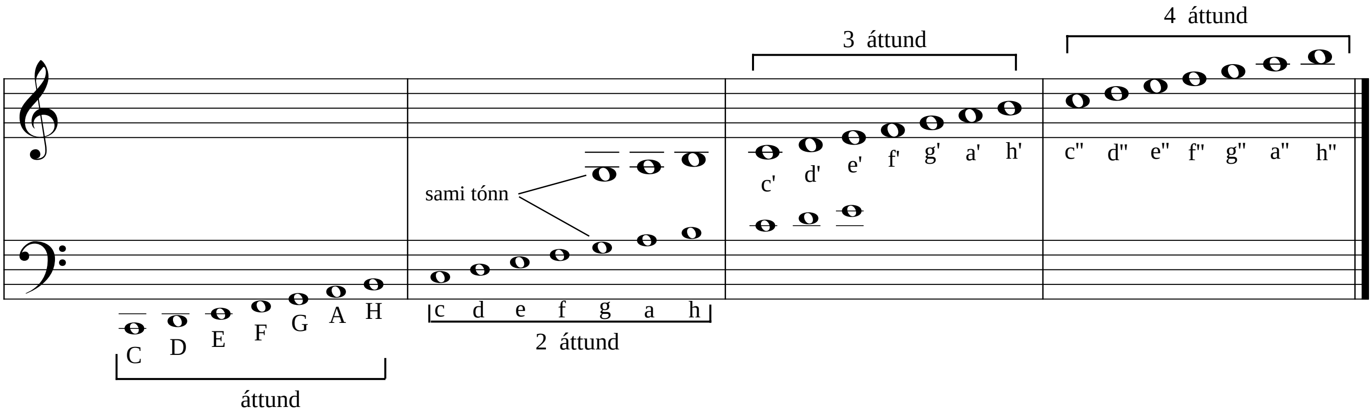

Skrifið heiti þessara nótna og greinið áttund þeirra með því að skrifa áttundar númerið fyrir aftan

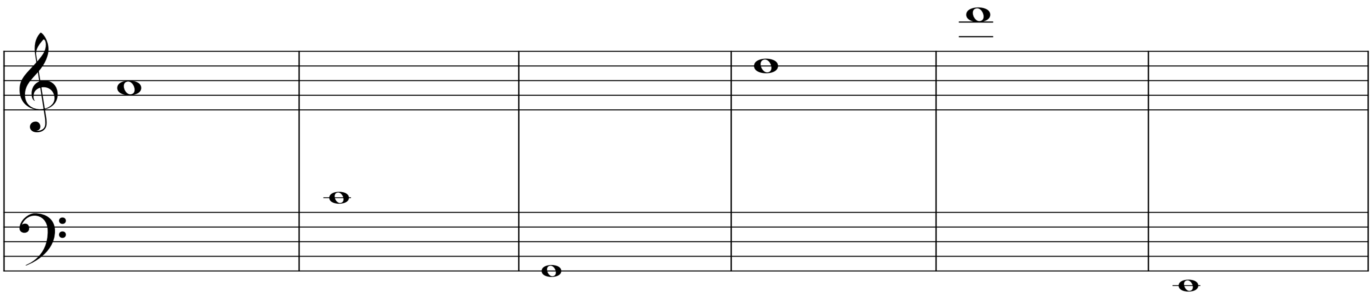

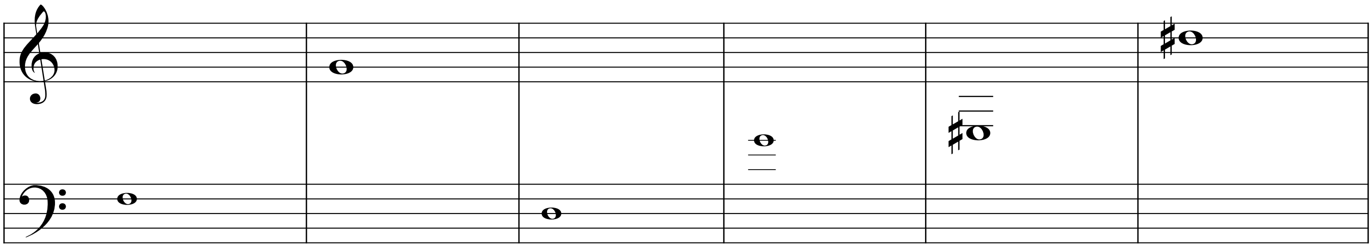

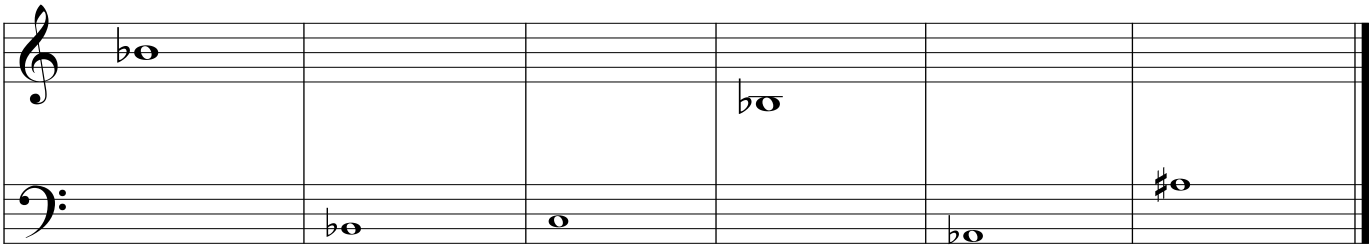

2 Skrifið þessar nótur í þeirri áttund sem beðið er um

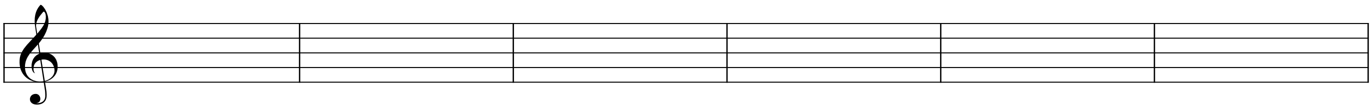

A3 D4 H2 C3 A4 E3

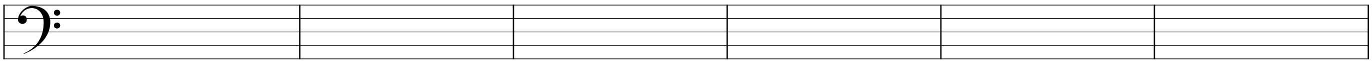

C3 C2 H F D4 E2

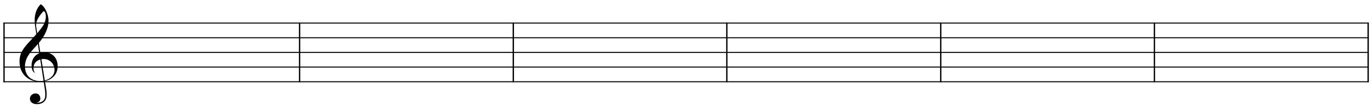

F#2 B3 G#3 Eb3 E2 C5

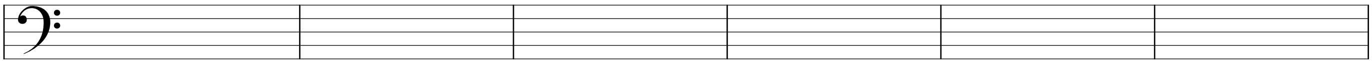

Eb3 Ab2 E#2 H G#3 A#

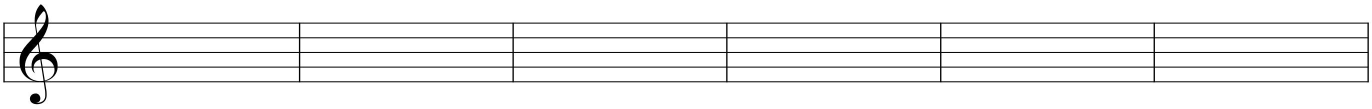

D#5 H2 G#3 E#4 Ab4 A#2

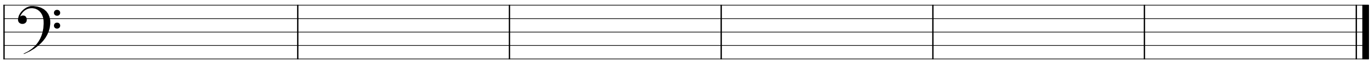

D# Gb2 H2 F3 A#2 C

6. Tónbil

Milli tveggja mismunandi tóna myndast tónbil. Þetta tónbil er hægt að greina með því að telja nöfnin á milli nótnanna, meðtalin bæði nótnaheitin sem mynda tónbilið. Til dæmis C til F er ferund því það eru fjögur nöfn talin C D E F og G til A er tvíund, tvö nöfn talin.

Tónbilin sem við lærum eru: Tvíundir, þríundir, ferundir, fimmundir og sexundir.
Tvíundir, þríundir og sexundir geta verið stórar eða litlar eftir því hvað mörg skref eru í tónbilinu. Ferundir og fimmundir eru hreinar.

Tónbilin E til F og H til C hafa hálft skref og eru þess vegna litlar tvíundir

Taflan segir okkur hvað eru mörg skref í hverju tónbili.

	Stór	Lítil	Hrein
2und	1	1/2	
3und	2	1 1/2	
4und			2 1/2
5und			3 1/2
6und	4 1/2	4	

Ef tónbili er snúið við, þ.e.a.s ef lægri nótan er sett fyrir ofan þá hærri, þá verður stórt bil lítið og lítið bil verður stórt en hreint bil verður ávallt hreint.

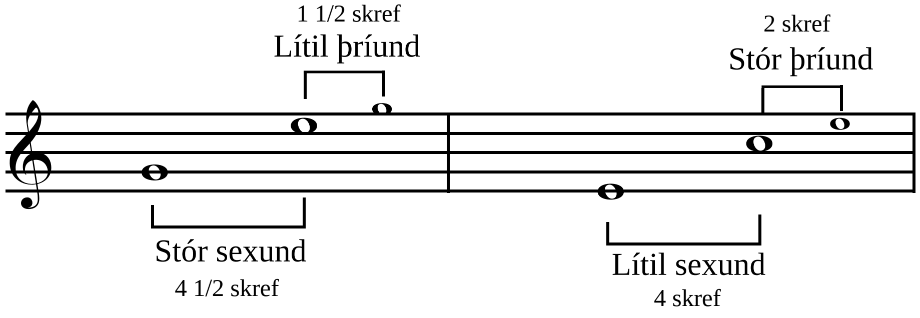

Greinið þessi tónbil

1.

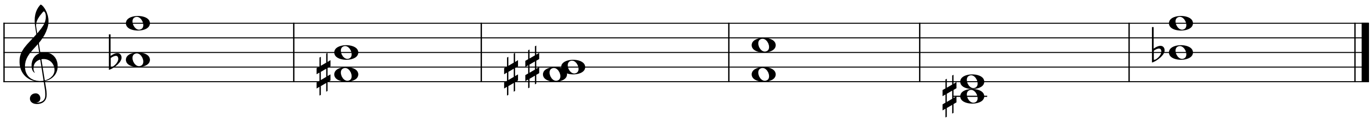

2.

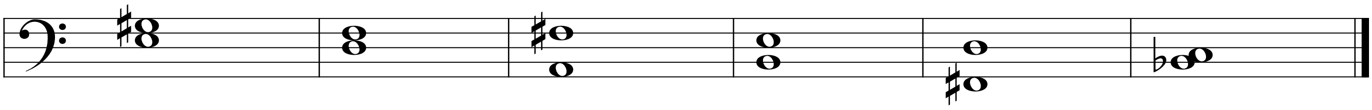

3.

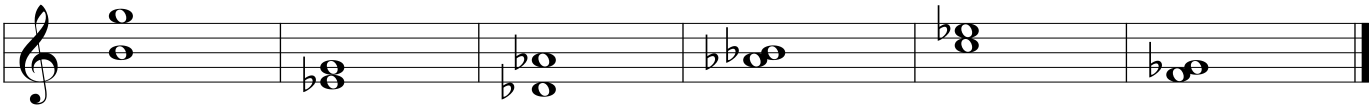

4.

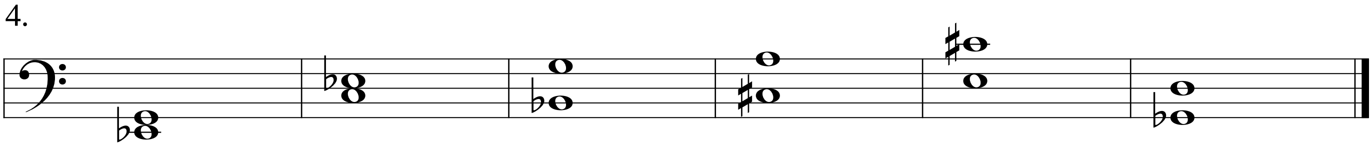

5.

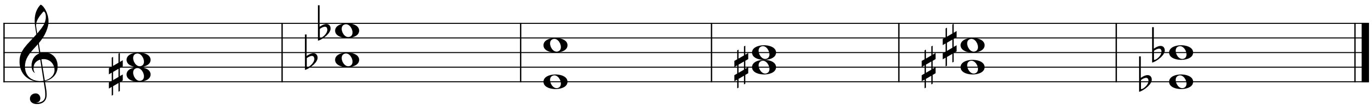

6.

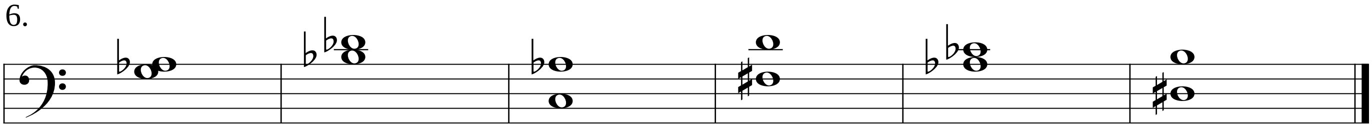

Skrifið fyrir ofan hverja nótu aðra svo út komi umbeðið tónbil

7.

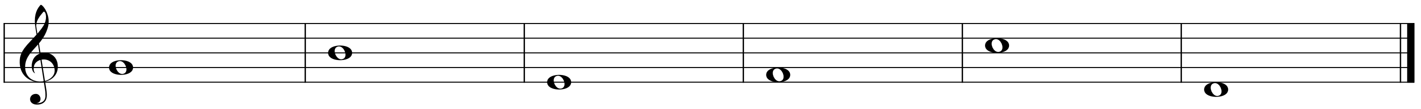

S 6 L 6 S 3 H 4 L 3 H 5

8.

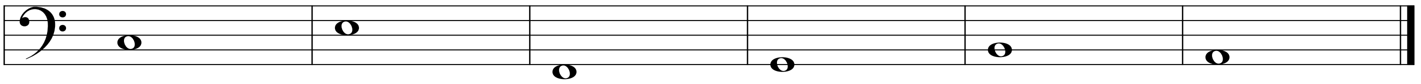

S 6 S 3 H 4 S 6 L 6 H 5

9.

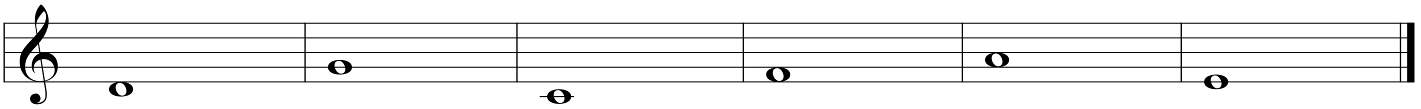

S 6 L 6 S 6 L 6 L 3 S 3

10.

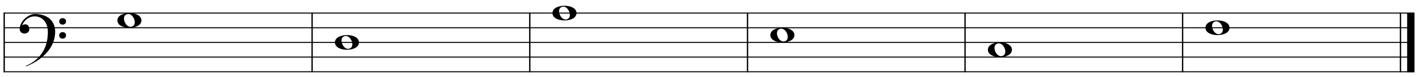

L 2 H 5 S 2 S 6 L 6 H 5

11.

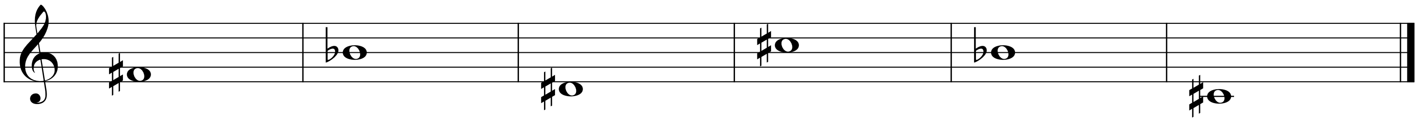

H 4 L 2 L 3 L 6 S 6 L 6

12.

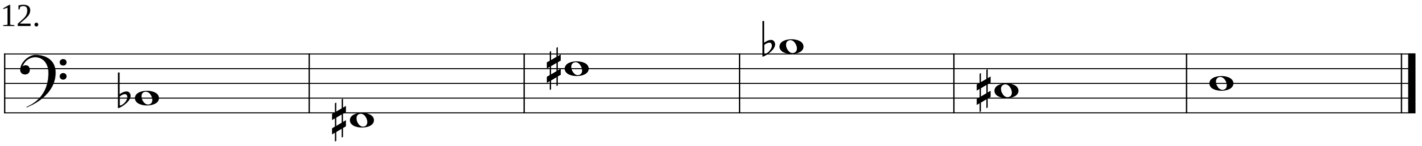

S 6 L 6 H 4 L 2 S 3 L 3

13.

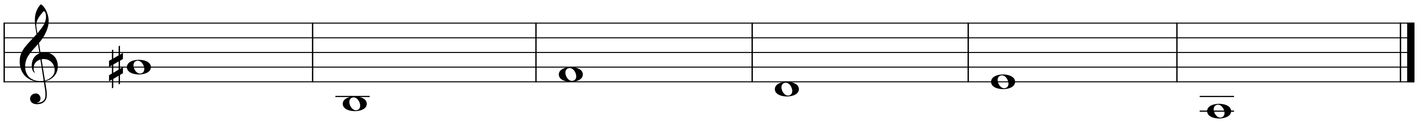

S 2 L 6 H 5 L 6 L 6 S 6

14.

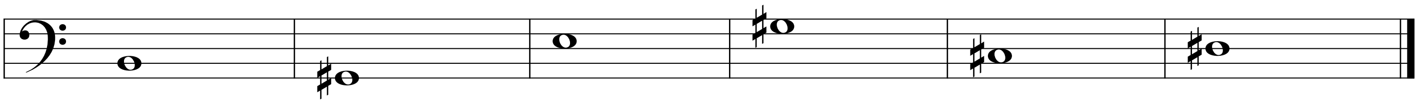

H 5 L 6 L 3 L 2 L 6 S 6

7. Takttegundir

Efri tala taktboðans segir okkur hvort takttegundin er einföld eða samsett.
Ef hún er 2, 3 eða 4 er takttegundin einföld annars ef efri talan er 6, 9 eða 12 þá er takttegundin samsett.

Neðri tala taktboðans er það lengdargildi sem talið er, en efri talan er fjöldi taktslaga.

Einfaldar takttegundir eru notaðar þegar 1, 2 og 4 nótur eru á hvert taktslag.

Samsettar takttegundir eru notaðar þegar 1, 3, og 6 nótur eru á hvert taktslag. Í takttegundinni 6 / 8 eru þrjár áttundaparts nótur á hvert taktslag, sex sextándapartsnótur eða ein punkteruð fjórðapartsnóta.

Í bæði samsettum og einföldum takttegundum þá verður að bjálka saman áttundaparts og sextándaparts nótur í taktslög. Í einföldum takti eru 2 áttundaparts og 4 sextándaparts nótur bjálkaðar saman þegar þær eru saman á taktslagi. Í samsettum takti þá eru 3 áttundaparts og 6 sextándaparts nótur bjálkaðar saman þegar þær eru saman á taktslagi.

Einfaldir taktboðar			
Nóta	Tvískiptir	Þrískiptir	Fjórskiptir
𝅗𝅥	**2** **2**	**3** **2**	**4** **2**
♩	**2** **4**	**3** **4**	**4** **4**
♪	**2** **8**	**3** **8**	**4** **8**

Samsettir taktboðar			
Nóta	Tvískiptir	Þrískiptir	Fjórskiptir
𝅗𝅥	**6** **2**	**9** **2**	**12** **2**
♩	**6** **4**	**9** **4**	**12** **4**
♪	**6** **8**	**9** **8**	**12** **8**

Setjið taktboða fyrir þessi dæmi

1.

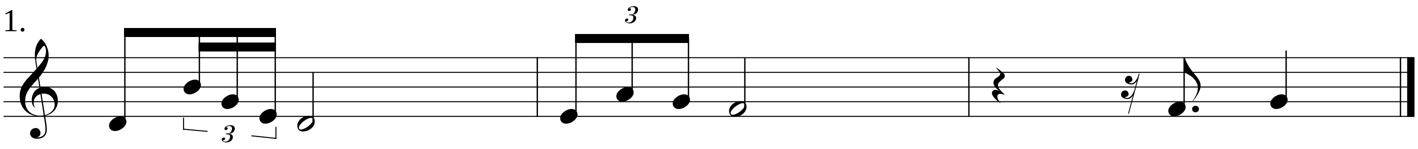

2.

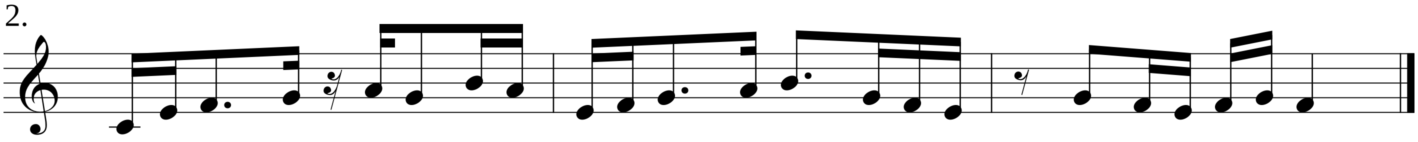

3.

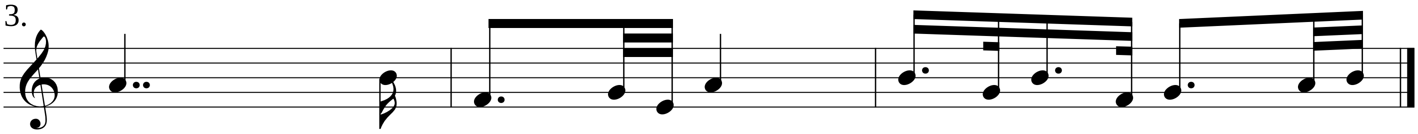

4.

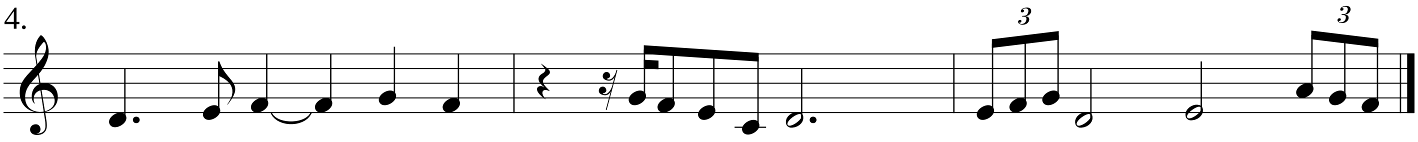

5.

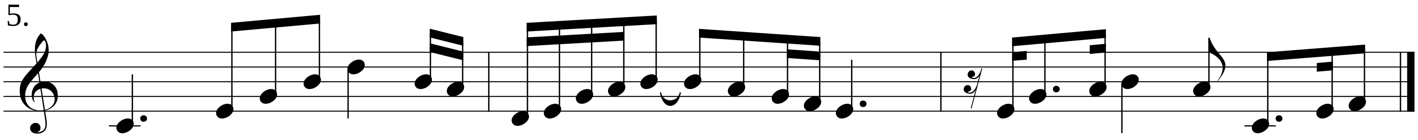

6.

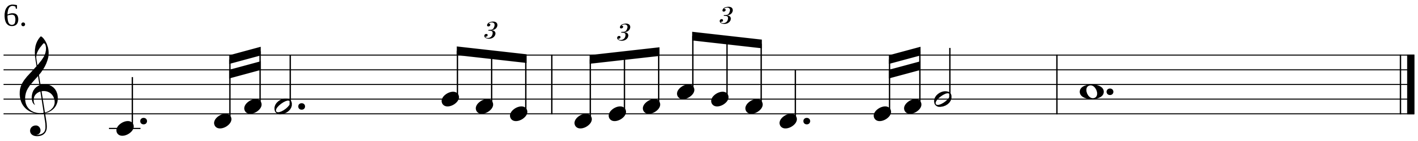

7.

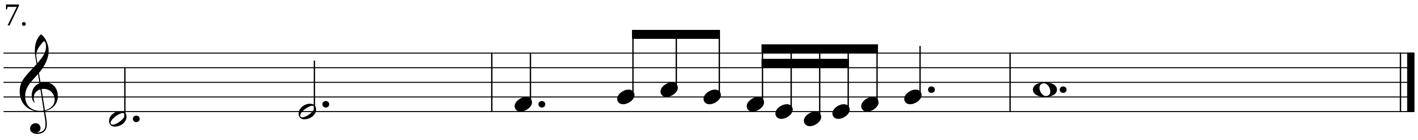

8.

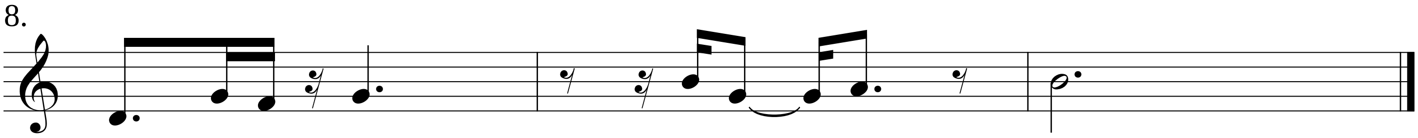

9.

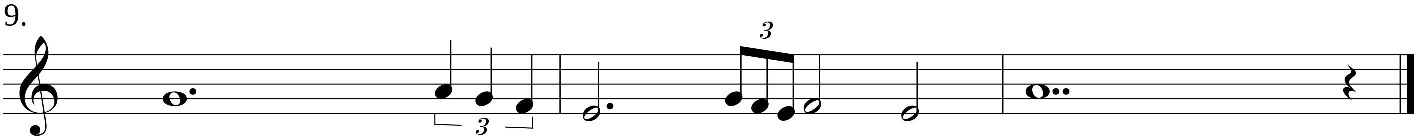

10.

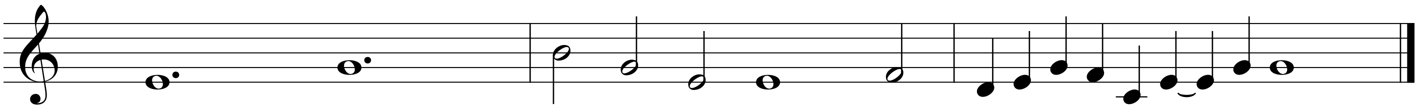

11.

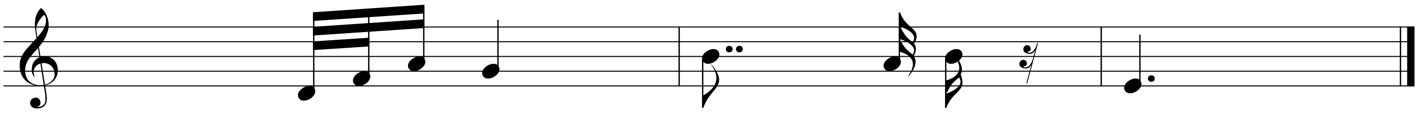

12.

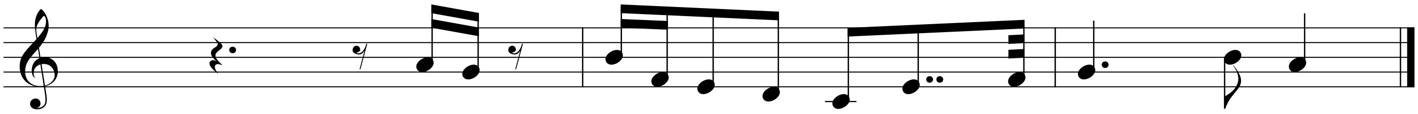

13.

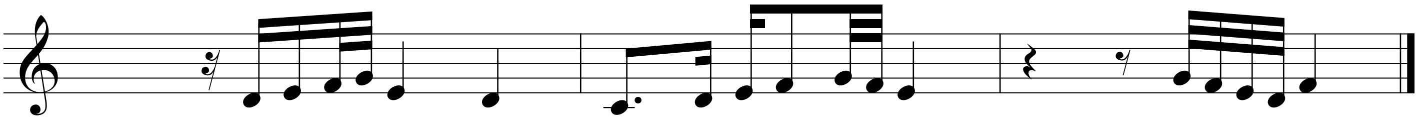

14.

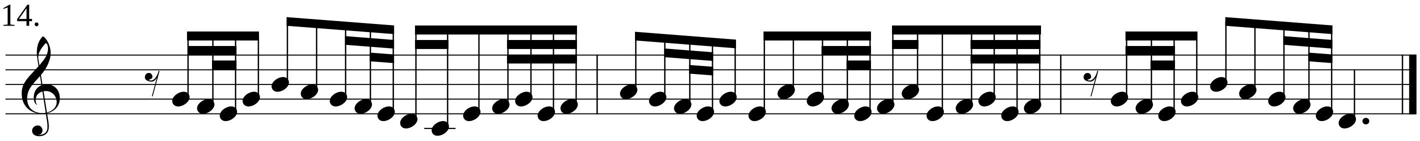

15.

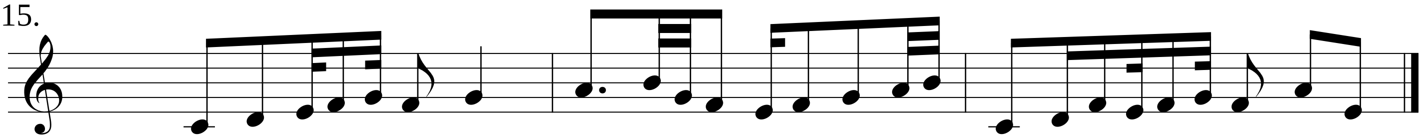

16.

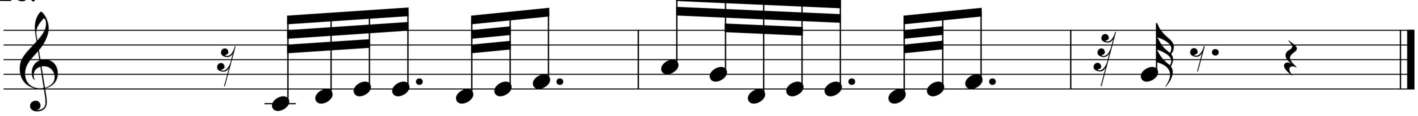

7 Setjið taktstrik í eftirfarandi dæmi
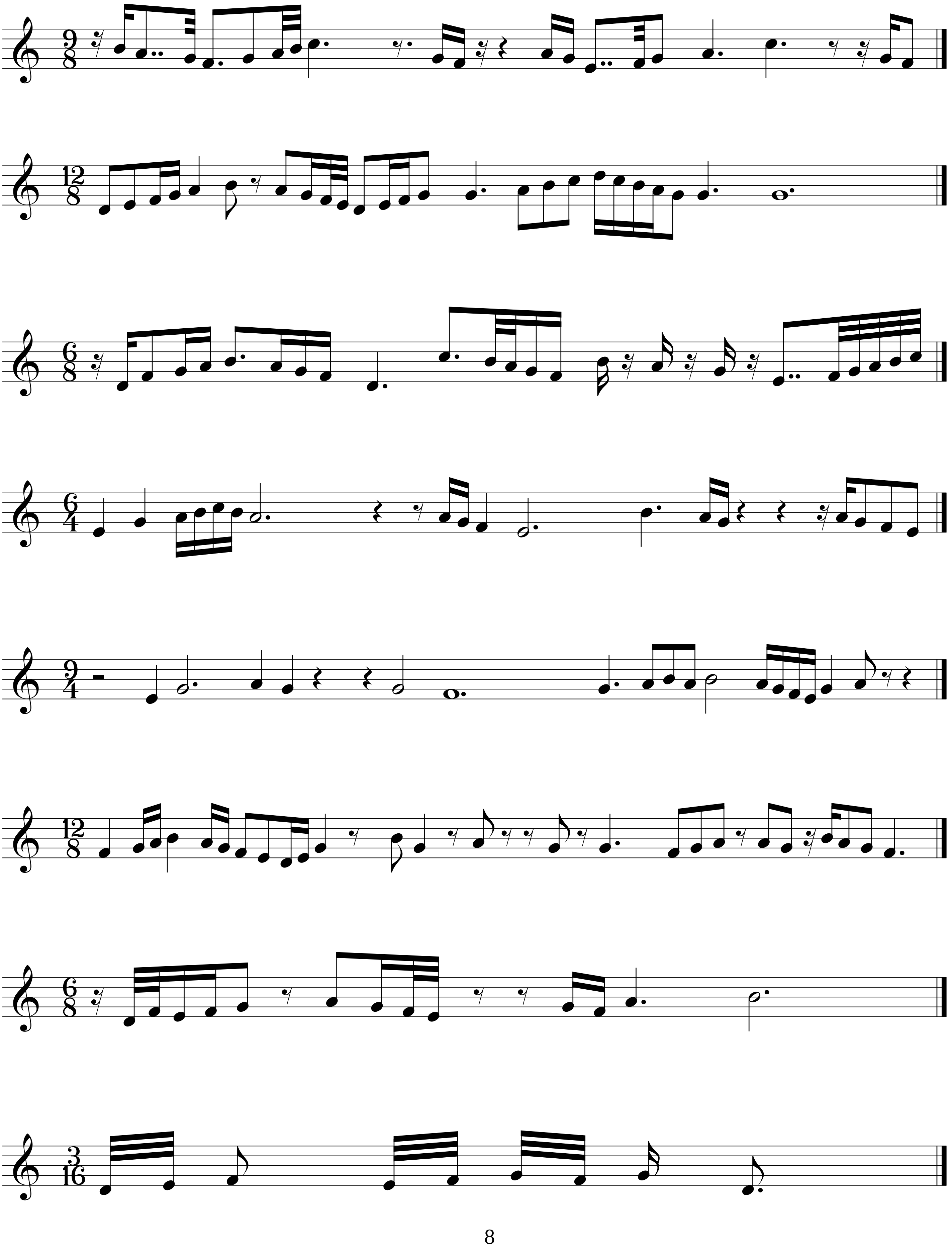
8 Setjið þagnir þar sem merkið er
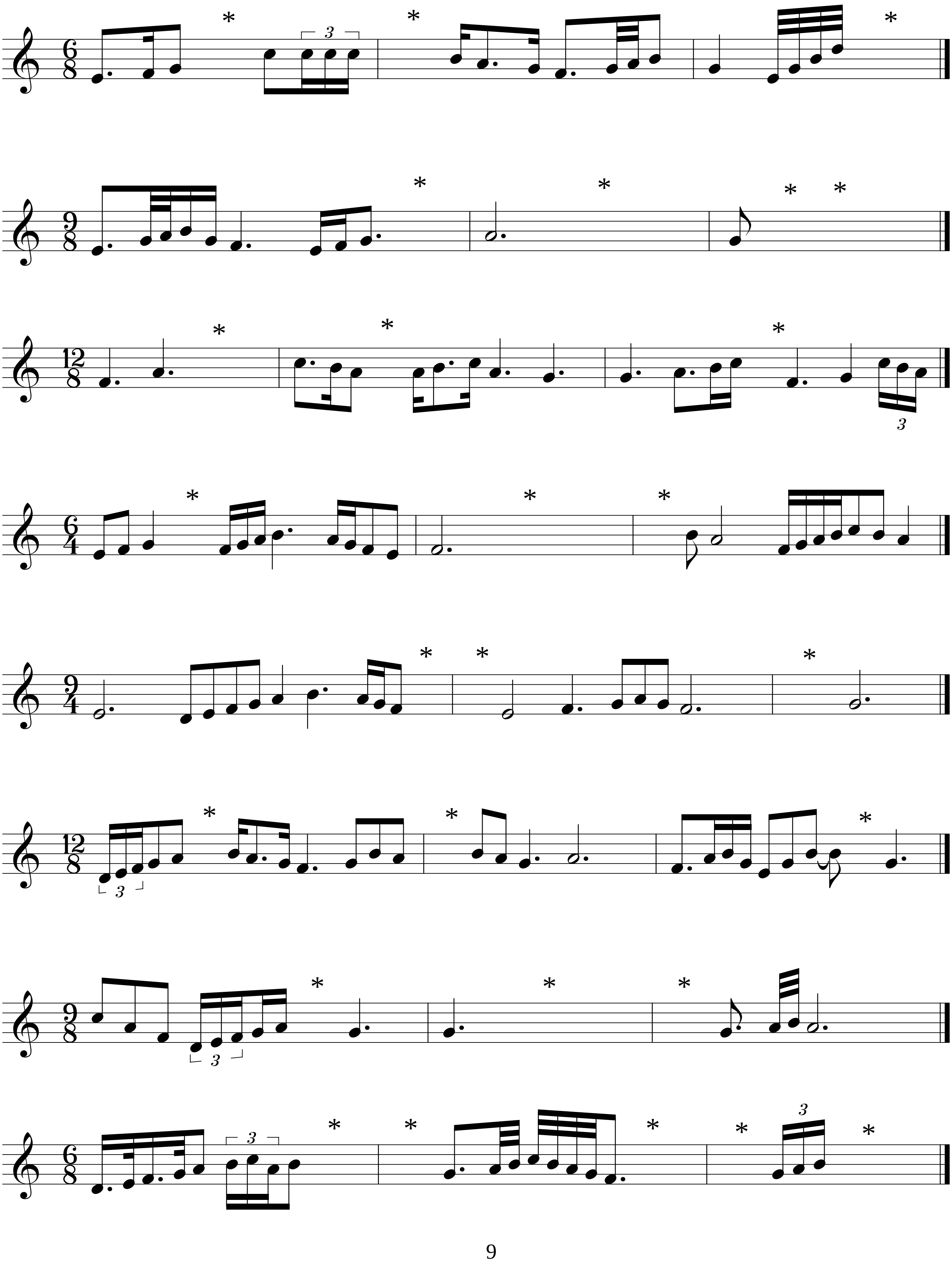
8 Bjálkar

Varðandi bjálka

Í söngnótum eru áttundapartsnótur og styttri nótur alltaf skrifaðar óbjálkaðar þegar ein nóta á við hvert atkvæði en bjálkaðar þegar fleiri nótur eiga við hvert atkvæði
Í hljóðfæranótum eru nóturnar teknar saman í taktslög og þær nótur sem mynda hvert taktslag eru bjálkaðar saman

Dæmi um bjálka í einföldum þrískiptum takti

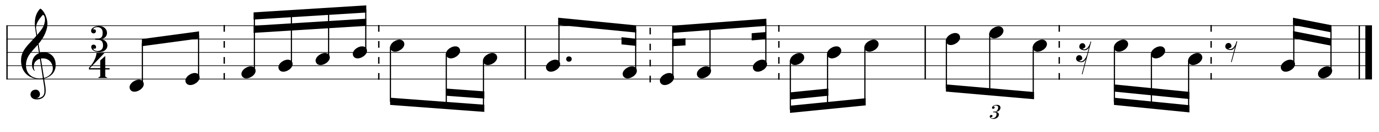

Dæmi um bjálka í samsettum tvískiptum takti

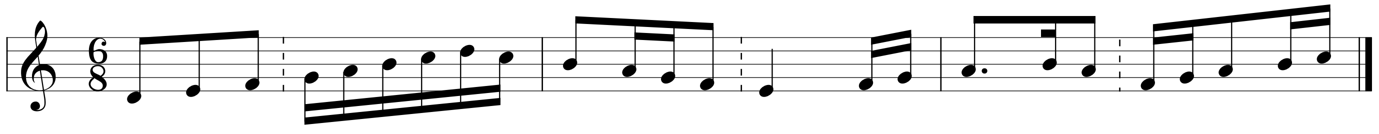

Varðandi þagnir

Ekki má skrifa þögn sem jafngildir nótu sem myndar sínkópu Í öðrum orðum ekki má skrifa þögn
sem byrjar á veiku taktslagi og framlengist yfir á sterkt taktslag

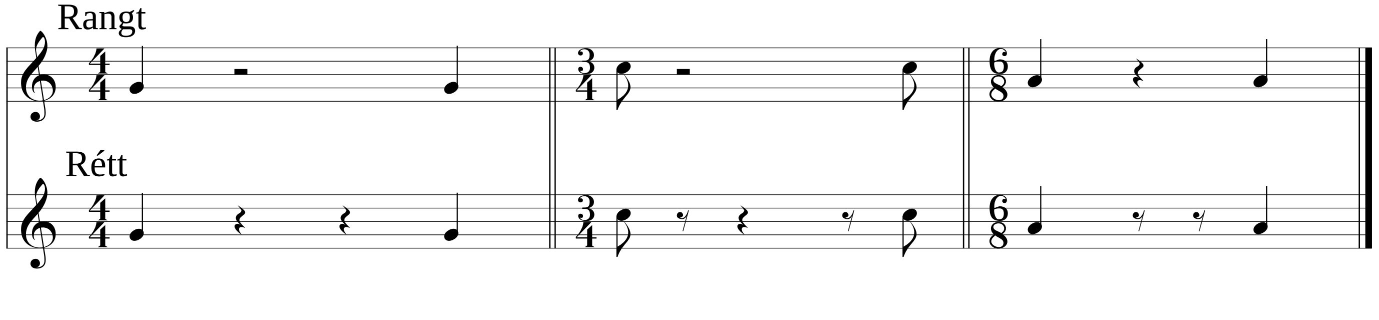

Þegar þarf að skrifa margar þagnir á eftir nótu þá verður að skrifa þagnirnar í röðinni stystu til þeirrar lengstu en öfugt ef þagnirnar eiga að vera á undan nótunni

Dæmi

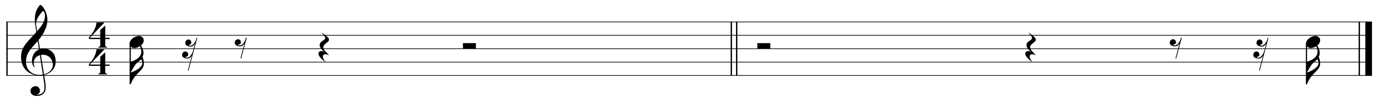

Endurritið dæmin og bjálkið nóturnar rétt saman

1.

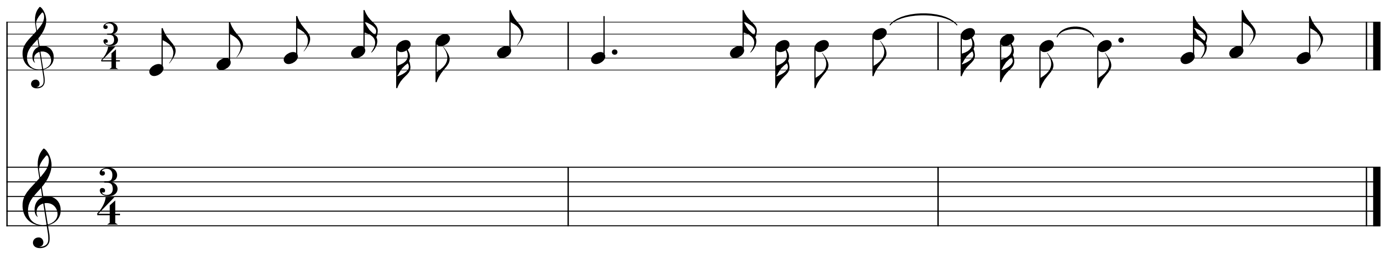

2.
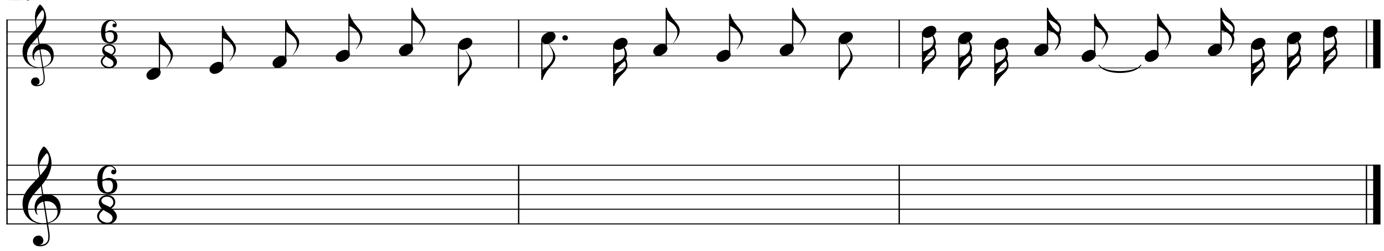
3.

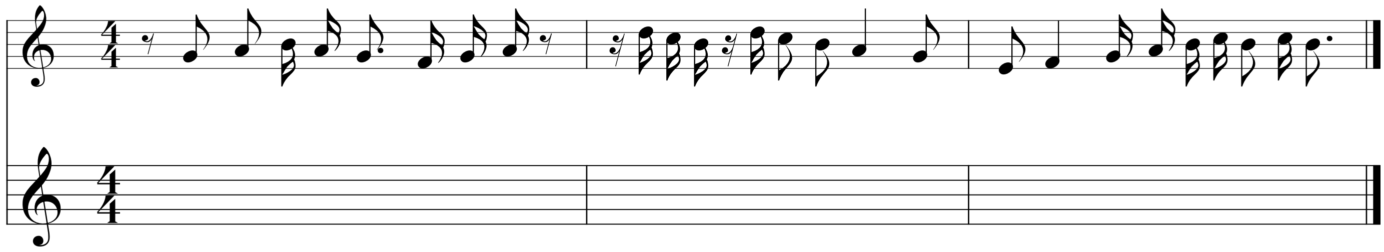

4.
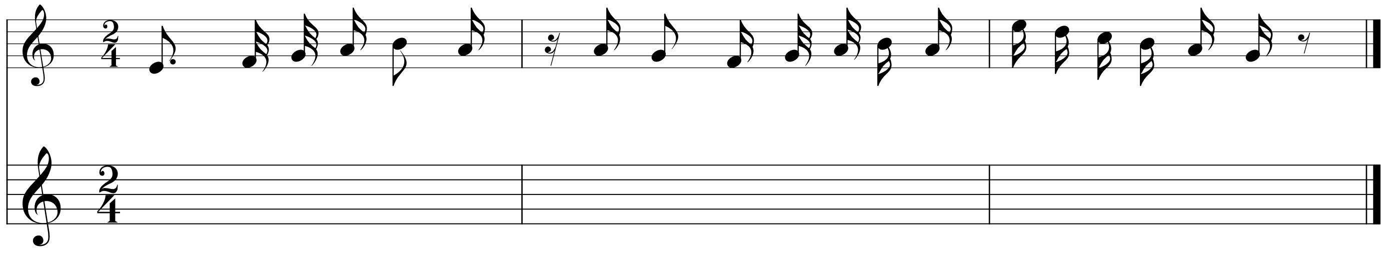
5.

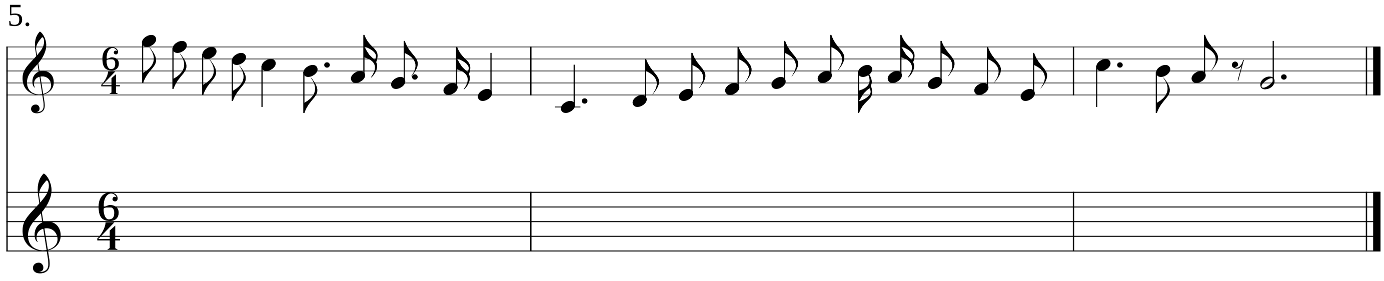

9. Ítölsk orð

HRAÐATÁKN

Orð fyrir jafnan hraða

Largo	Breitt
Grave	Alvarlega
Lento	Hægt
Adagio	Rólega og gætilega
Andante	Gangandi
Moderato	Hóflega eða miðlungi hratt
Allegro	Glaðlega hratt
Vivo	Lifandi
Vivace	Líflega
Presto	Fljótt

Endingin -issimo herðir merkingu orðsins

Vivacissimo	Mjög líflega
Gravissimo	Mjög alvarlega

Endingin -ino eða -etto dregur úr merkr merkingu orðsins

Andantino	Létt gangandi
Larghetto	Hraðar en Largo
Allegretto	Hægar en Allegro

HRAÐABREYTINGAR

Prima	Eins og fyrst
Primo tempo	Fyrsti hraði
Lo stesso tempo	Óbreyttur hraði

Orð sem tákna minnkandi hraða

rallentando	Hægar
ritardando	Seinka
ritenendo	Íhugandi
ritenuto	Varlega
allargando	Útvíkkandi

Orð sem tákna vaxandi hraða

animato	Upplífgandi
accelerando	Hraðar

Orð fyrir endurkomu breyts hraða

A tempo	Sami hraði
In tempo	Í hraða

Orð sem merkja breytingu á jöfnum hraða

ad libitum	Að vild
senza tempo	Án hraða
rubato	Frjálst

VIÐBÓTAR ORÐ

Poco	Lítið
Molto	Mikið
Meno	Minna
Più	Meira
Con	Með

STYRKLEIKATÁKN

Orð fyrir ákveðinn styrk

forte (f)	Sterkt
fortissimo (ff)	Sterkar
forteforr)	Sterkt
fortissimo (ff)	Sterkar
fortefortissimo (fff)	Enn sterkar
piano (p)	Veikt
pianissimo (pp)	Veikar
pianopianissimo (ppp)	Enn veikar
mezzo forte (mf)	Miðlungi sterkt
mezzo piano (mp)	Miðlungi veikt
forzando (fz)	Með valdi og krafti
tutta forza	Af öllum krafti

Orð fyrir styrkleika breytingu

crescendo (cresc.)	Með vaxandi styrk
decrescendo (decresc.)	Með minnkandi styrk
diminuendo (dim.)	Með minnkandi styrk

Orð fyrir styrkleika og hraðabreytingu

calando	Dvínandi
morendo	Deyjandi
perdendosi	Hverfandi
stringendo	Kreistandi

ENDURTEKNINGARORÐ

Da capo (D.C)	Frá byrjun
Da capo al fine	Frá byrjun að merkinu fine
Da capo al coda	Frá byrjun í coda
Dal segno (D.S)	Frá merkinu
Dal segno al fine	Frá merkinu að merkinu fine
Dal segno al coda	Frá merkinu í coda

ÖNNUR LÝSINGARORÐ

Agitato	Órólega
Brillante	Glansandi
Cantabile	Syngjandi
Dolce	Blíðlega
Espressivo	Túlkandi
Furioso	Ofsafengið
Grazioso	Spaugilega
Leggiero	Léttilega
Marcato	Auðkennt
Religioso	Trúarlega
Spiritoso	Andlega

1. Þýðið þessi ítölsku orð

ritenuto	____________________	*dolce*	____________________
rubato	____________________	*furioso*	____________________
tutta forza	____________________	*grazioso*	____________________
ritardando	____________________	*cantabile*	____________________
religioso	____________________	*marcato*	____________________
allargando	____________________	*perdendosi*	____________________
accelerando	____________________	*leggiero*	____________________
agitato	____________________	*spiritoso*	____________________
decrescendo	____________________	*morendo*	____________________
animato	____________________	*brillante*	____________________

2. Þýðið þessar setningar.

Poco rubato	______________________________________
Crescendo con ritardando	______________________________________
Presto espressivo	______________________________________
Allegro leggiero	______________________________________
Ad libitum	______________________________________
Poco ritardando	______________________________________
Poco a poco diminuendo	______________________________________
Senza tempo	______________________________________
Allegro molto	______________________________________
Andante grazioso	______________________________________
Presto furioso	______________________________________
Andante marcato	______________________________________
Molto rallentando	______________________________________
Poco agitato	______________________________________
Dal segno al coda	______________________________________

3. Þýðið þessar skammstafanir yfir á íslensku:

ten.	____________________	*rall.*	____________________
D. S. al Fine	____________________	*string.*	____________________
leg.	____________________	*rit.*	____________________
decresc.	____________________	*ppp*	____________________
stacc.	____________________	*accel.*	____________________

4. Þýðið eftirfarandi yfir á ítölsku:

blíðlega: ______________________________

auðkennt: ______________________________

ofsafengið: ______________________________

seinka: ______________________________

skyndilega: ______________________________

túlkandi: ______________________________

syngjandi: ______________________________

hægar: ______________________________

hraðar: ______________________________

trúarlega: ______________________________

frá byrjun: ______________________________

frá merkinu: ______________________________

dvínandi: ______________________________

5. Skrifð heitin á þessum táknum og hvað þau merkja:

sf ______________________________

𝄐 ______________________________

𝄴 ______________________________

sp ______________________________

♮ ______________________________

𝄌 ______________________________

♭ ______________________________

𝅘𝅥𝅱 ______________________________

0 Nótnaskrift

Endurritið eftirfarandi dæmi og leiðréttið villur

1.

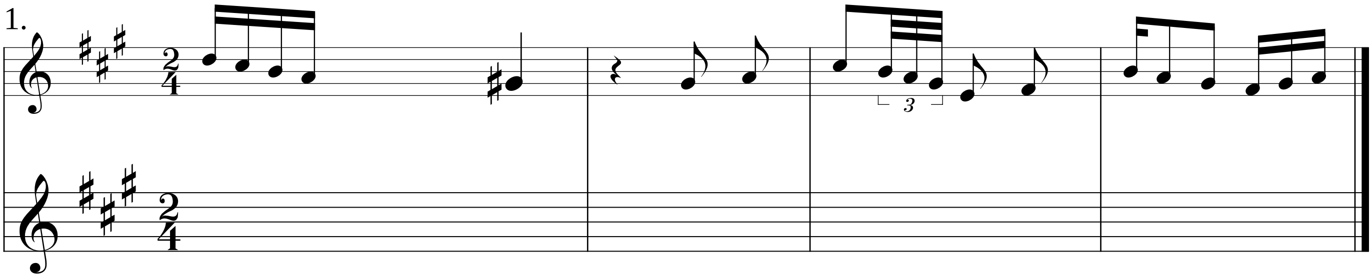

2.

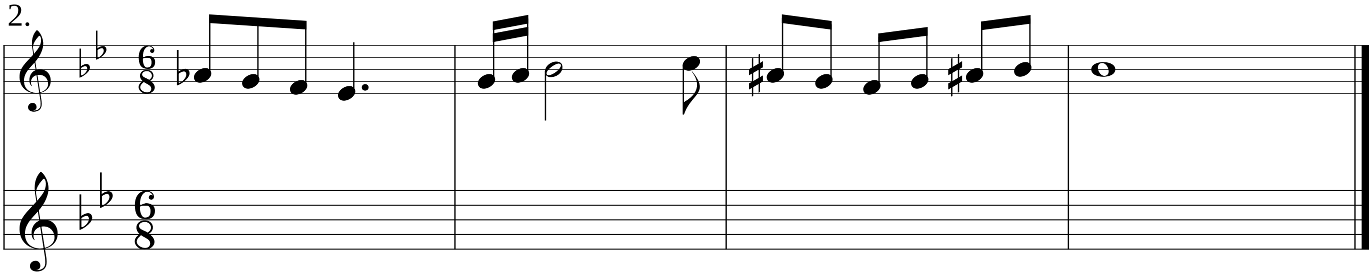

3.

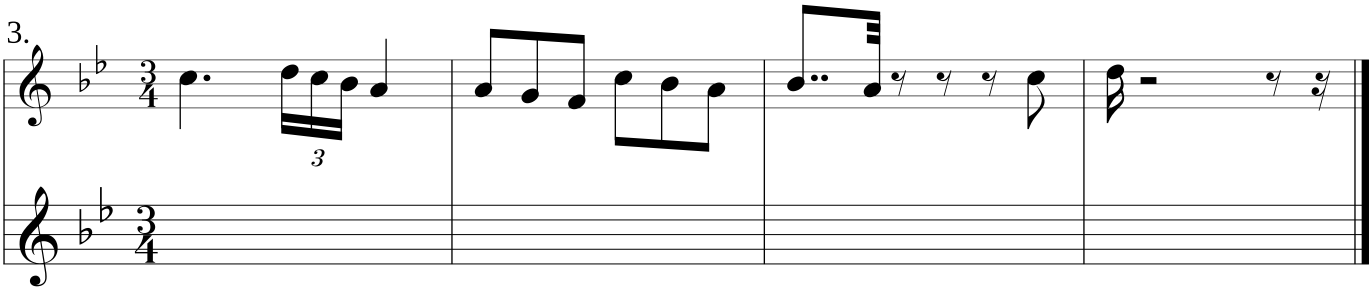

4.

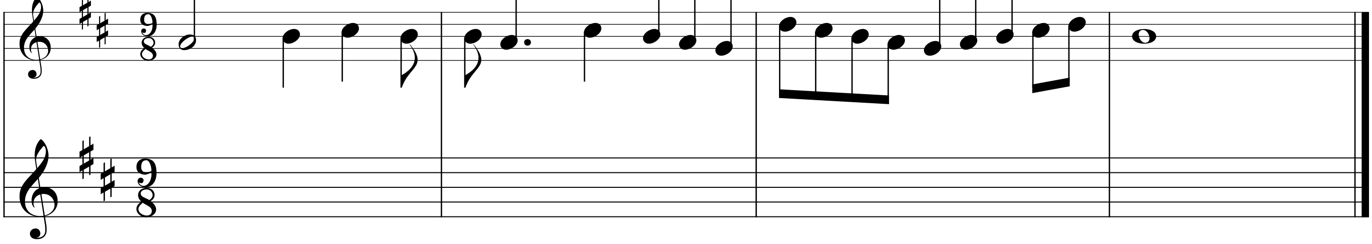

5.

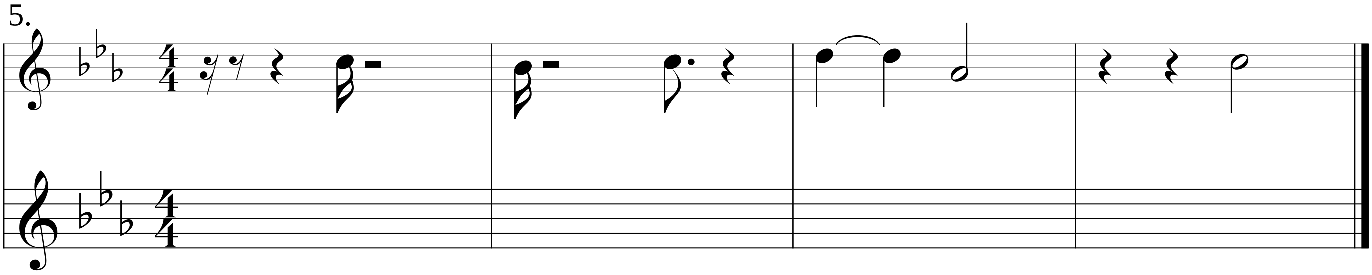

6.

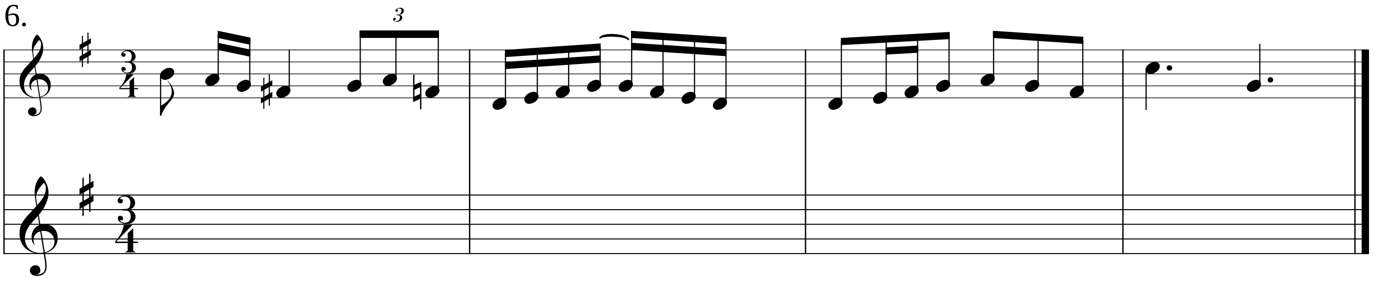

7.

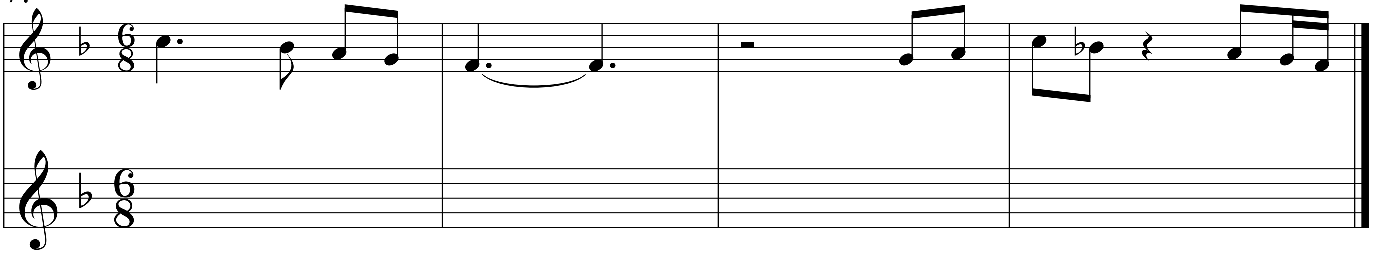

8.

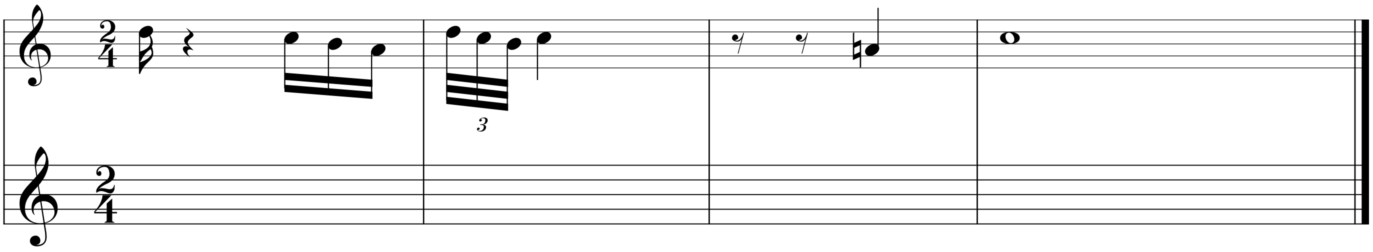

9.

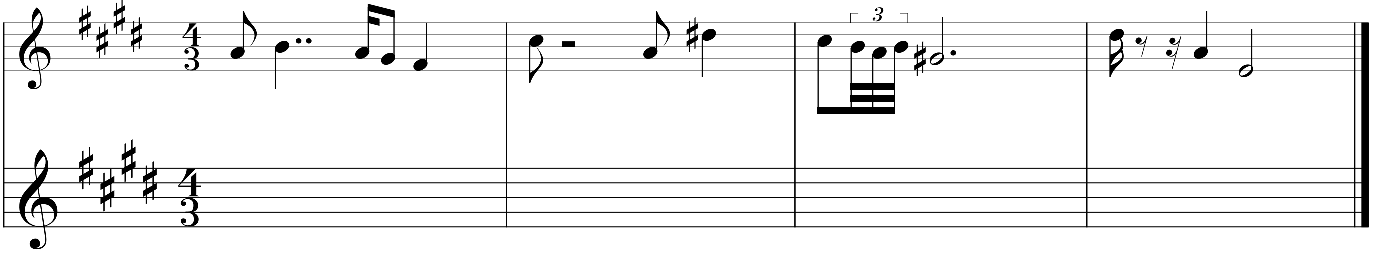

10.

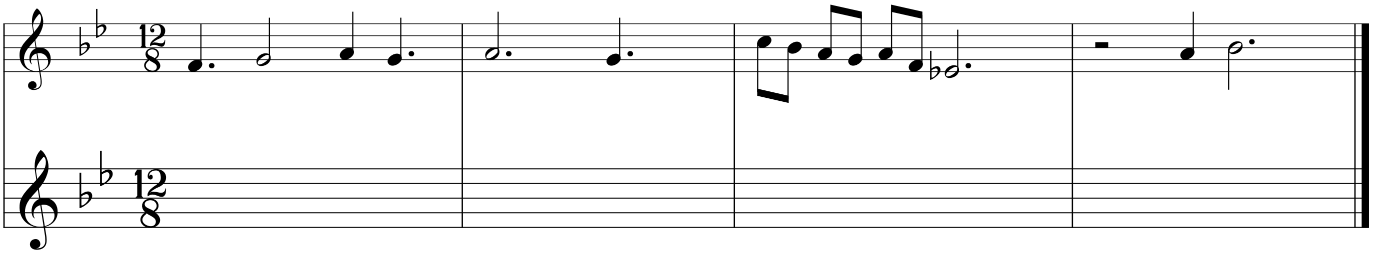

ISBN: 978-9935-446-75-6

ISBN: 978-9935-446-75-6

ISBN: 978-9935-446-75-6

ISBN: 978-9935-446-75-6

ISBN: 978-9935-446-75-6